2. Заява учасників Всеукраїнського форуму “Стан та перспективи розвитку професійного трудового потенціалу України”. Професійно-технічна освіта. 2005. № 3. С. 19.
3. Іванова Н. І. Забезпечення якісної підготовки робітничих кадрів – основа соціального-економічного розвитку України. Забезпечити якісну підготовку робітничих кадрів: Матеріали Всеукраїнської наради 3 березня 2006 року. К.: 2006. С. 45-46.
4. Кінах А. К. Стан і перспективи професійного розвитку трудового потенціалу України. Професійно-технічна освіта. 2005. № 3. С. 2-7.
5. Кремень В. Г. Проблеми профтехосвіти мають далеко не галузевий характер. Освіта України. 2003. № 18. С. 2.

УДК 377.1

Дубовик Оксана
викладач

РОЛЬ І МІСЦЕ УНІВЕРСИТЕТІВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Анотація. *У статті розглядаються питання ролі університетської освіти у суспільстві та аналізуються праці американських вчених стосовно місця університетів у сучасному світі.*

Ключові слова: *освіта, вища освіта, університет, цілі університетської освіти.*

Dubovyk Oksana
Lecturer

ROLE AND PLACE OF UNIVERSITIES IN THE MODERN WORLD

Abstract. *The article examines the role of university education in society and analyzes the works of American scholars on the place of universities in the modern world.*

Key words*: education, higher education, university, goals of university education.*

На сучасному етапі в усьому світі спостерігається поступовий перехід від елітарної до масової вищої освіти, що суттєво змінює поняття про вищу освіту. Глобалізаційні процеси вимагають перегляду принципів існування та усвідомлення нової ролі, яку відіграють університети в суспільному житті. Окрім того, розвиток і поширення новітніх технологій істотно змінюють не тільки вимоги до фахівців, але й методи навчання: завдяки інтернет-технологіям з’являється можливість вільного доступу до якісної освіти будь-яких рівнів та напрямів багатьма мовами незалежно від місцезнаходження студента.

Саме тому проблеми вдосконалення системи вищої освіти з метою зміцнення гуманних засад в усіх сферах життя, повернення людини до активних дій в інтересах прогресу зараз є надзвичайно актуальними. Питання про важливу роль університетів у вирішенні серьозних питань, що постали перед суспільством: падіння духовності, зростання жорстокості, злочинності,

наркоманії та ін., стають предметом активних наукових дискусій в усьому світі. На думку вчених різних країн (Р. Вольфф, Дж. Н'юмен, Х. Ортега-і-Гассет, В. Тейлор, А. Уайтхед, К. Ясперс) університети покликані виконувати три основні місії: інтелектуальну, соціальну та освітню. Відповідно до цього університети виконують шість функцій:

навчальну (збереження й передача наукових знань та культури); дослідницьку (розвиток різних галузей науки, широкі можливості для вільного пошуку істини); професійну (підготовка висококваліфікованих спеціалістів у різних галузях науки, техніки, промисловості); сервісну (надання населенню різних послуг, виконання експертних оцінок та розробок); культурну (формування інтелектуальних та інших здібностей, розвиток потенційних можливостей як студентів, так й викладачів); гуманістичну (оволодіння фундаментальними концепціями, теоріями, розуміння й прийняття основних цінностей людства, цивілізацій).

На сучасному етапі поширені два протилежні погляди на роль й місце університетів у суспільному житті. Одні вчені підтримують думку Дж. Генрі, кардинала Н'юмена про те, що університети повинні бути ізольованими від суспільного життя, вільними від усього, що заважає оволодівати новими знаннями та «розкривати таємниці Всесвіту» [1, 16]. Інші (Ф. Альтбах, Ч. Андерсон, Д. Бок, Д. Брумвіч, Р. Вольфф, К. Керр, Д. Корріган, Б. Сміт та ін.) вважають, що університети повинні існувати у тісному контакті з соціально-політичною культурою, віддзеркалювати інтереси навколишнього світу, активніше пристосовуватись до суспільних змін.

Так, Ч. Андерсон у праці «Пропозиції щодо життя розуму: Ессе про мету університету, завдання гуманітарної освіти, компетентність громадян та розвиток практичного розуму» («*Prescribing the Life of the Mind: An Essey on the Purpose of the University, the Aims of the Liberal Education, the Competence of the Citezens and the Cultivation of the Practical Reason*») розглядає університет як центральний заклад суспільства, який вирішує два основні завдання – громадьське (або суспільне) й внутрішнє. Останнім є розвиток розумових здібностей, «розвиток корисних шляхів мислення: звичок, технологій, дисциплін розуму» [5, 57]. На думку вченого, університет повинен навчити брати під сумнів кожну ідею, самостійно її аналізувати, «не довіряти спадковим або умовним віруванням, показати ірраціональність встановлених зразків думки» [5, 48]. Університет «думає про себе», тобто постійно аналізує ефективність навчального процесу. Його основним завданням є критичне осмислення наукової спадщини та відкриття нових теорій та знань.

Громадьське завдання університетів Ч. Андерсон вбачає у підготовці молоді до життя, вихованні конструктивних, вдумливих, активних членів суспільства, які сприятимуть його прогресивному розвитку. При цьому простежується чітка орієнтація на погляди Т. Джефферсона, Ґ. Манна, Дж. Дьюї, які вважали основною метою освіти, особливо вищої, підготовку активного громадянина. Університет, як зазначав Дж. Дьюї, повинен виховувати незалежну, сміливу, самостійну людину, з різнобічними інтересами, здатну досягти особистого успіху; людину, яка прагне приносити користь іншим та «глибоко усвідомлює величність своєї демократичної батьківщини» [6, 70].

Визначення місця й ролі університетів у сучасному суспільстві стає предметом ретельного аналізу колишнього президента Гарвардського університету Д. Бока у книзі «Університети і майбутнє Америки» («*Universities and the Future of America*»). Вчений вважає, що університет може відігравати велику роль в усіх намірах, які ставлять на меті підвищення конкурентоспроможності економіки й створення більш гуманного суспільства. Розквіт нації, на думку вченого, визначається трьома вирішальними факторами: появою нових наукових розробок, високою кваліфікацією робітників та міцними професійними знаннями [1, 13].

Як зазначає вчений, американські університети повністю забезпечують реалізацію всіх цих факторів. Але не тільки професіоналізм впливає на розквіт нації, багато залежить від особистісних якостей кожного члена суспільства та характеру взаємовідносин між людьми. Тому Д .Бок основним завданням вищої освіти вважає не тільки навчання професії, але й виховання особистості, наділеної високими моральними якостями, з почуттям своєї відповідальності за долю майбутніх поколінь.

Насамперед це стосується педагогічних коледжів та шкіл, оскільки від вчителів, їхніх не тільки професійних, але й, в значній мірі, моральних якостей залежить майбутнє суспільства. Підкреслюється, що майбутній вчитель повинен чітко усвідомлювати, що від його особистісної зацікавленості залежить ефективність його діяльності. Вчитель не може існувати одночасно в двох сферах — професійній та приватній. Якщо людина обрала для себе професію педагога, вона повинна стати її головною справою, засобом створення власного «Я». Тому у багатьох педагогічних школах Америки існує традиція, коли за взірцем клятви Гіппократа студенти виголошують клятву педагога, зобов’язуючись присвятити своє життя педагогічній справі, постійно вдосконалювати свої моральні якості, бути взірцем для учнів, не тільки проголошуючи загальнолюдські цінності, але й демонструючи їх на власному прикладі, у власному житті.

Цікавою є концепція К. Керра, колишнього президента Каліфорнійського університету в Берклі, викладена у його працях «Цілі університету» («The Uses of the University») та «Велика трансформація у вищій освіті, 1960-1980 рр.» («The Great Transformation in Higher Education, 1960-1980»). Згідно з його концепцією університет – це складний комплекс, покликаний виконувати різноманітні функції: освітню, дослідницьку, консультативну, а також надавати численні послуги американському суспільству. Університет функціонує під великим тиском суспільства, його мета – слугувати суспільству та відповідати всім його вимогам. Зіткнувшись з різким збільшенням кількості студентів, Керр створив широко відому каліфорнійську систему, коли кілька кампусів Каліфорнійського університету виступає як дослідницькі інститути вищого рівня, у більш численних кампусах Каліфорнійського державного університету навчається основна частина студентів, а в дуже численних кампусах Каліфорнійського громадського коледжу пропонуються програми професійного навчання та навчання в коледжах. У науковий обіг для назви такого університетського комплексу К. Керром було введено термін «мультіверситет» (*multiversity*). Зараз ця система успішно функціонує в Америці.

Як бачимо, погляди на місце й роль університетів у житті суспільства різних вчених досить близькі. Підкреслюється, що «університети припинять своє існування, коли навчання в них зведеться до того, що сьогодні називають дослідженнями, а викладання зведеться до інструктажу, яке поглине весь час студентів; коли студенти будуть приходити в університет, не розуміючи мети навчання, керуючись лише бажанням отримати кваліфікацію для заробітку або посвідчення» [2, 31].

Всі ці вчені погоджуються, що основна місія університетів полягає в створенні рівноваги між прикладною та інтелектуальною діяльністю і пошуками істини та сенсу життя як таких. Тому важливим є збереження для всіх викладачів і студентів найширших можливостей для проведення різноманітних наукових досліджень, вільних від міркувань практичної користі. Окрім навчання професії, оволодіння науковими знаннями важливим також вважається виховання особистості, наділеної високими моральними й духовними якостями; розкриття внутрішнього потенціалу кожного; створення оптимальних умов для саморозвитку й самореалізації студентів.

Можливо, що скоро реальною стане ідея Дж. Н’юмена про «ідеальний університет» – тобто дружню спільноту людей з високо розвинутими інтелектуальними і моральними здібностями; заклад, що розвиває й розкриває внутрішній потенціал кожного; товариство вільної циркуляції думки [3, 279]. Тобто дві протилежні ідеї, які позначились на розвиткові системи освіти США:

збереження культурної спадщини й передача цінностей та традицій минулого новим поколінням, з одного боку, та надання людині можливостей для максимального прояву своїх здібностей, з другого, знайдуть гармонійне поєднання у теорії та практиці університетської освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Бок Д. Университеты и будущее Америки: пер. с англ. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1993. 128 с.*
2. *Вейланд И. С. Университеты и новый облик Европы. Alma Mater. 1997. №. 4. С. 27-31.*
3. *Глузман А. В. Университетское педагогическое образование : опыт системного исследования.: монография. Киев : Вид. центр «Просвіта», 1996. 312 с.*
4. *Ньюмен Дж. Г. Идея университета. Минск: БГУ, 2006. 208 с.*
5. *Anderson Ch. Prescribing the Life of the Mind: An Essey on the Purpose of the University, the Aims of the Liberal Education, the Competence of the Citezens and the Cultivation of Practical Reason. The University of Wisconsin Press, 1993. 190 p.*
6. *Dewey J. Democracy and Education. New York, 1966.*

УДК 37.02:373.2

Макарченкова Александра
учитель-дефектолог, воспитатель

РАЗВИТИЕ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВОСПРИЯТИЯ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ НЕДОСТАТОЧНОСТЬЮ ПОСРЕДСТВОМ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА

Аннотация*: Развитие эстетического восприятия представляет особую значимость для детей младшего школьного возраста с интеллектуальной недостаточностью. Представления о внешних свойствах предметов и их эстетическая оценка служат основой для познания мира. В качестве одного из эффективных способов развития эстетического восприятия у детей младшего школьного возраста с интеллектуальной недостаточностью мы предлагаем рассмотреть изобразительное искусство. Специально организованный урок изобразительного искусства осуществляет ряд целей и задач, которые могут значительно повлиять на различные сферы развития ребенка.*

Ключевые слова*: эстетика, эстетическое восприятие, младший школьный возраст, изобразительное искусство, интеллектуальная недостаточность, традиционные техники получения изображений, нетрадиционные техники получения изображений.*